

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 472.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ

ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΓΛΩΣΣΑΙΣ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΜΕΘ' ΩΝ

ΚΑΙ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΩΝ Η ΕΘΝΩΝ,

ΕΤΕΡΑ ΔΕ ΠΑΡΕΜΠΗΠΤΟΝΤΟΣ Η ΠΑΡΟΔΙΚΩΣ (1).

Α'.

§ α. Ἐν πολλαῖς τῶν πρωτοτύπων γλωσσῶν ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου ἐξεφράσθη διὰ φωνῶν καὶ λέξεων φερουσῶν ἰσχύος καὶ δυνάμεως σημασίαν, ὡς δ' ἐκ τούτου πολέμου, ἡρωϊσμοῦ, κυριότητος, ἐξουσίας, βασιλείας, ἐν δ' ἄλλαις σημασίαν τοῦ ἐξόχου αὐτῷ χαρακτηριστικοῦ ὁ ἐστὶ τοῦ λόγου ταῦτε προφορικοῦ καὶ τοῦ ἐνδιαθέτου, ἤτοι τοῦ λογικοῦ. Ἐν συνόψει ἐν ἄλλαις μὲν τῶν ὀνομασιῶν ἐμφαίνεται ὁ λόγος τῆς δυνάμεως ἐν δ' ἄλλαις ἡ δύναμις τοῦ λόγου. Ἀρχόμεθα τῆς δεξιῆς ἀπὸ τῶν πρώτων.

(1) Τὸ παρὸν κεφάλαιον ἐξήγαγον ἀπὸ τινος πονήματός μου ἐπιγραφομένου : «Σχεδιάσματα ἐπὶ τῶν ἐτυμολογιῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τὸ, τε καθ' ἑαυτὴν καὶ συγκριτικῶς πολλακίς πρὸς τὴν λατινικὴν μετὰ τινῶν ἐκ τῶν λατινογενῶν γλωσσῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πρὸς διαφόρους ἄλλας εὐρωπαϊκὰς ἢ ἀσιατικὰς». Δημοσιεύω δὲ αὐτὸ διὰ τῆς Πανδώρας, ὡς δείγμα μῆπως τις τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα μετ' ἐφέσεως πολλῆς σπουδαζόντων ἐφελευσθῆ πρὸς συνεργασίαν ἐκδόσεως τοῦ ἔλοκληρου.

Vir viris λατιν. ὁ ἀνὴρ καὶ vis viris ἡ ἰσχύς· virtus ἡ τοῦ ἀνδρός ἀρετὴ, ἡ ἀνδρεία. Ὁμογενῆ τούτου εἶναι καὶ τὰ ἑλλην. βία εἴτε ἀποβληθέντος τοῦ β (ὡς εἶπομεν ἐν τῷ κεφ. Ζ) ἢ ἰνός, ὅθεν τὰ περ' Ὀμήρω καὶ Ἡσιόδῳ «βίη Ἡρακλήτη» καὶ «ἴς Ἡρακλῆος» σημαίνοντα τὴν ἀνδρείαν τε καὶ ῥώμην λατ. vigorem. Οὕτως καὶ ἐν τῷ Ἑβρ. isch ἤ, τε ἰσχύς vis καὶ ὁ ἀνὴρ vir καθὼ ἰσχυρός. Ἄνὴρ καὶ vir ἐν ἀμφοτέροις ταῖς γλώσσαις ὅ, τε ἀνθρωπος καὶ ὁ μαχητῆς ὁ ἥρω, ἐν ᾧ ἡ δασεῖα παριστᾷ τὸ β. Ἀμοιβαίως καὶ ἥρω ὁ ἀνθρωπος ἀπλῶς ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις καιροῖς ὡς ἐν τῇ λέξει ταύτῃ παρατηρεῖ ὁ Ἡσύχιος. Συγγενῆ τούτων εἶναι καὶ τὰ ἐν διαφόροις κελτογερμανικαῖς διαλέκτοις ber bar ver fer guer ἢ gher σημαίνοντα τὸν ἄνδρα τὸν ἥρωα τὸν μαχητὴν τὸν ἰσχυρὸν κύριον τὸν βασιλέα. Ἐκ τούτων τὰ χαμαιλατιν. bravus ὁ ἀνδρεῖος baronus ὁ κύριος ὁ μαχητῆς καὶ τὸ κελτικ. brenus ὁ βασιλεὺς. Ware κατὰ τὸ πάλαι γερμ. ὁ ἀνὴρ καὶ war ἀγγλοσαξων. ὁ πόλεμος, warior ὁ πολεμιστῆς γαλλ. guerre guerrier (1). Ἐκ αὐτῶν καὶ gher-man ὁ γερμανὸς ἤτοι μαχητῆς. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ἀλβαν. bir ὁ ἀνδρεῖος ὁ ἥρω καὶ buro ὁ ἀνὴρ ὁ ἀνθρωπος.

(1) Thierry, Lettres sur l'histoire de France, X et XV aux notes. — Max Muller Nouvel. Leçons sur la science du langage T. I. p. 223.

Μάλιστα δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῷ h-ardi συντηρηθέντος h ὑποπίπτει καὶ τὸ λατ. ardo ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ἤδη θέρω ἢ θάρτω (κατὰ τὰ ῥηθέντα ἐν τῷ κερ. Δ. σ=3=J, Z τὸ θ) Πανύστεκτον παρατηρῶ ὅτι ὅπως ἔχομεν τὸ θῆρ ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς θέφης καὶ ἐξέψεως συνάμα δὲ καὶ τὸ θῆρ-ος διὰ τὸ ἀνδρεῖον μάχιμον, καὶ ὡς κατὰ τὰ ἤδη ῥηθέντα διὰ τὸ θαρράλεον, θρασυαλεόν αὐτοῦ, οὕτως βλέπομεν καὶ ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ azd ἢ ἐξαψις ἢ ἡ θέρμανσις καὶ azder τὸ θηροῖον.

Μηδὲ τις ταῦτα πάντα ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἐξεθέσαμεν αὐτὰ νομιζέτω πράτολμα καὶ παράπληκτα, ἢ ὡς κατὰ τὸ γαλλικὸν εἶπαι tirés par les cheveux πρὶν ἢ οὕτως ἀποφανθῆ μετίτω τὰ ὑπὸ τοῦ Max-Muller περὶ τῶν τοιούτων ἀπωτάτων βαθμῶν καταγωγῆς καὶ ἰδίως τὰ περὶ τοῦ ῥιζικοῦ mar, λόγω παραδείγματος, ἐπὶ μακρῶν ἐκτεθέντα (1) καὶ οὕτως ῥιψάτω τὴν λευκὴν ἢ μέλαιναν ψῆφον εἰς τὰ παρ' ἡμῶν. Πρὸς ἐκείνη δὲ συναρμωστέον καὶ τὰ κατόπιν ἐνθάδε ῥηθησόμενα περὶ τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης mar καταγομένων, καθὼ τῷ ἡμετέρῳ θέματι ἀναγομένων, ἅπερ καὶ θεωρητέον ὡς ἐκείνοις συμπληρωματικά.

B'.

§ ζ'. Ἡ χεὶρ λέγεται Ἕλληνας. καὶ μάρη ἐξ οὗ τὰ παράγωγα εὐμαρὲς καὶ δυσμαρὲς ἀντὶ τῶν εὐχερῆς καὶ δυσχερῆς. Ἐκ τούτου μάρπτω τὸ ἀρπάζω, ἦτοι τῇ χειρὶ λαμβάνω, δακιστὶ δὲ marfuri τὰ ἐμπορεύματα καθὼ χειροτεχνήματα. Εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις τὰ χεὶρ Ἕλληνας. καὶ manus λατιν. ἰσχύος καὶ ἐξουσίας σημαντικά, ἀναλόγως καὶ λατιν. μὲν maris ὁ ἀνὴρ ὁ ἄββηνας, συριστὶ μάρρις ὁ κύριος (2), ὡς ἐκ τούτων λατ. mars martis ὁ πόλεμος καὶ Mars Martis ὁ τῶν πολέμων θεὸς Ἄρης. Ἐκ τούτου καὶ Ἕλληνας μάρνασθαι τὸ μάχεσθαι καὶ Μάρνας ὄνομα θεότητος τῶν ἐν Γάζῃ τῆς Παλαιστίνης Φοινίκων, οὗ ἡ σημασία κύριος (3). Τὸ δὲ περιεργον ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀπωτάτῳ Ἰκωνίᾳ Maris ὁ θεὸς τῶν πολέμων (4). Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ mar ἢ mer τοῦ σημαίνοντος ἰσχύον γίνεται καὶ mereo τὸ ἀξίζω ὡς φάνεται ἀπὸ τοῦ valeo τό τε ἰσχύω καὶ τὸ ἀξίζω, valor ἦτε ἀνδρεία καὶ ἡ ἀξία meritum προσώπου ἢ πράγματος ἐφ' οὗ ἰδίως καὶ pretium. Παρόμοιον τι τοῖς ἐν τῷ § α'-β' βλέπω καὶ ἐν τῷ merd ἢ marid ὅπερ ἀραβιστὶ μὲν σημαίνει τὸν ἀνδρεῖον ζενδιστὶ δὲ καὶ περσιστὶ τὸν ἀνδρα. Ἐκ τούτων ἔχομεν πληθὸς λαῶν ἢ ἐθνῶν ὧν ἡ ὀνομασία Μάρσοι μὲν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ Μάρδοι δὲ ἐν Κολχίδι Κανακασίᾳ

(1) Ibid. t. I. p. 24—47.

(2) Φίλων, πρὸς Φλάκκον § 6, ἀλλὰ παρεδικῶς.

(3) Guignot ibid. t. 2 p. 22.

(4) Βρετανικὸς Ἀστὴρ, τόμ. Δ. σ. 324.

Βακτριανῆ Μεσοποταμίᾳ Σουσιανῆ καὶ Ἀραβίᾳ περὶ ὧν ζῆται ἐν τοῖς πίναξιν Στράβωνος καὶ Πλινίου. Ἐκ τούτου καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Maro-nis Marius Martius Marcus Μάρθη Μαρία (1) Μαρδοχαῖος Μαρδόνιος Σ-μέρδις φέροντα σημασίαν κυρίου ἦτοι μαχητοῦ. Ὁμοίον τι βλέπομεν καὶ ἐν τῷ ὀνόματι Ξέρξης ὅπερ καθ' Ἡρόδοτον (τ' 98) σημαίνει ἀρχίον ἦτοι μαχητήν. Καὶ πραγματικῶς schethro ξέθρο ἐν τῷ ζενδοπερσικῷ καὶ schatria ζατρία ἐν τῷ σανσκριτ. ὁ ἀνδρεῖος καὶ μαχητὴς ἐν γένει. Ἐκ τούτου τὸ περσι. σατράπης τανῦν σατραζάν ὁ πολεμιστὴς καὶ sadrak ζατρίκιον παίγιον μάχης ἀπομιμητικόν.

§ η'. Πάμπολλα ἔθνη ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς μαχητὰς ἤρωας ὡς δ' ἐκ τούτου κατὰ τὰ εἰρημένα ἀπλῶς ἀνδραὶς ἢ ἀνθρώπου. Οὕτως θέλουσιν ὅτι σημαίνει τὸ Γερμανὸς δηλ. μαχητὴς ἀπὸ τοῦ war gher ἢ κατὰ τὸ γαλλ. gueghe ὁ πόλεμος. Τὴν ὁμοίαν ἀποδίδουσιν σημασίαν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐντριβεῖς εἰς τὰς ὀνομασίας διαφόρων κελτογαλτικῶν ἐθνῶν τε καὶ φυλῶν οἷον τῶν Gæls Kelts Welchs Kymris Bretons κτλ. Οὕτως καὶ Βρούτιοι λαοὶ ἐν Ἰταλίᾳ δι' ἄν ἐλέγοντο ἰσχύον ἐν τῷ τέλει τοῦ § δ'. Ταῦτόν θέλουσι καὶ περὶ τῶν ἀλβανικῶν φυλῶν Guegues Mirdites καὶ πολλῶν ἄλλων ἐν Εὐρώπῃ τε καὶ Ἀσίᾳ λαῶν τε καὶ ἐθνῶν περὶ ὧν ἀναπέμπομεν πρὸς τοὺς κάτωθεν ἀναφερομένους συγγραφεῖς (2). Προσθέτομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ὅτι καὶ τὸ Μακεδὼν ὅπερ καὶ Μακέτης ἴσως Μαχεδὼν ἢ Μαχέτης ἐναλλαγῆ τῶν κ=χ ὡς ὁρατὶ ἐν τοῖς μάκελλα καὶ μάχαιρα ἢ σπάθη ἦτοι τὸ ἐργαλεῖον τοῦ μαχητοῦ καὶ μακιστήρ τὸ ἔγχος αὐτοῦ. Οἱ πάλαι εἰσβαλόντες εἰς Λιγουρίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν Ἰθῆρες ἐκάλεον ἑαυτοὺς Ambra ὅπερ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐσήμαινε τὸν μαχητήν (3) φανερόν δ' ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Ἰθῆρ λατ. Iber τῆς αὐτῆς καταγωγῆς ἀρθένης τοῦ εὐφρωνικοῦ μ. θέλουσι δ' ὅτι γίνεται ἀφ' ἧς ῥίζης καὶ τὸ Ἕλληνας. Ἰφι, σημαίνει τὸ κραταῖον καὶ ἰσχυρόν ἐναλλαγῆ τῶν φ=bh κατὰ τὰ ἀμφὶ ambi-tus ἀμφω ambo νέφος nimbus κτλ. Αὐτόθεν ὑποθέτω ὅτι προέρχεται τὸ ἐν τῇ Ἰσπανικῇ γλώσσῃ hombra ὁ ἀνθρώπος οἷον Ἰφριτος Ἰφθιμος.

§ θ'. Ὅπως δ' ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐλέγομεν ὅτι ἀπὸ τῶν vir ware κτλ. (ἀποβληθέντος τοῦ διὰ τοῦ v ἐμφανισμένου διγάμματος) ἐγένοντο τὰ ἤρωας herus

(1) Τίτκει οὖν ἡ χ α ρ ι ς, τοῦτο γὰρ ἡ Ἄνα ἑρμηνεύεται, τὴν κ υ ρ ι α ν, τοῦτο γὰρ τῆς Μαρίας σημαίνει τὸ ὄνομα Ἰωάν. Δαμασκ. περὶ ὁρθοδ. πίστεως Δ. § πζ. Καὶ τανῦν παρὰ Κυθηρίους Κυρία ἀπλῶς ἢ Παναγία, Madona, Notre Dame.

(2) A. Pictet, De l'affinité des langues Indo-européennes p. 165—167—E. Salvêtre, Essai sur les noms des hommes et des lieux. t. II p. 8 et 117—Diction. de Linguistique (Collect. abbé Migne) Notes addition VII AVIII. p. 1295—1302

(3) Thierry, Hist. des Gaulois t. I. p. 10.

καὶ τὸ ἐπιτατικὸν eri, οὕτως καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ mar ἀποβληθέντος τοῦ μ ἔχομεν τὸ ἐπιτατικὸν eri ὡς ἐν τοῖς σύνθετοις ἀρίγνωτος ἀρίζηλος κτλ. ἐξ οὗ τὰ ἀρείων ἀριστος. Ἐκ τούτου τὰ κύρια ὀνόματα Mars Ἄρης, Marius Ἄρειος, Maro-nis Arguns Ἄριων Ἄριδαῖος κτλ. Ἐντεῦθεν παραλλήλως τῶν ἤδη ῥηθέντων ἐθνῶν Μάρσων καὶ Μάρδων βλέπομεν ὅτι καὶ πληθὸς ἄλλων λαῶν ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς Ἄρειους εἴτε Ἄριανούς καὶ Ἐρείους (1) οἷον διάφορα φύλλα ἐν Ἰνδίᾳ Βακτριανῆ Σογδιανῆ Μηδίᾳ καὶ Περσίᾳ (2). Εἰσέτι ἔθνη Ἀρμενίων Ἀριμαπῶν Ἀριμαφίων, Ἄριμων ἐν Λυδίᾳ, Ἀραμαίων ἐν Συρίᾳ καὶ ἑτέρων Ἄριων ἐν Θράκη ἐν Λιγουρίᾳ κτλ. Ὡς ἐκ τούτου τοῦ συνεχεστάτου φαινομένου οἱ γλωσσολόγοι τε καὶ ἀνθρωπολόγοι συμπεριέλαβον ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Ἄριας γενεᾶς ἅπαντα τὰ καὶ ἄλλως καλούμενα Ἰνδοευρωπαϊκὰ ἔθνη.

ι. Ἐλέγομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις ὅτι ἀπὸ τῶν ῥιζικῶν ἀφ' ὧν τὰ vir, ἦρ, χειρ, κυρ, mar κ.τ.λ. καθὼ σημαντικῶν ἰσχύος, δυνάμεως, ἐξουσίας, ἐκλήθησαν διαφοροφώνως οἱ ἀνθρώποι, οἱ ἄνδρες, οἱ μαχηταί, οἱ βασιλεῖς, οἱ θεοὶ καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν παράγονται διάφορα ὀνόματα προσώπων καὶ ἐθνῶν ἐνταῦθα προβαίνοντες προσθέτοντες ὅτι τὰ αὐτὰ θεωροῦνται καὶ ἐπὶ τοῦ mar σημαίνοντος τὴν ἰσχύον καὶ ἐξουσίαν, ὅθεν καὶ τὸ Ἕλληνακὸν μένος ἢ ἀνδρεία. Ἐκ τούτου καὶ τῶν ποικιλιῶν αὐτοῦ mar, mer, μηρ, μιν εὐρίσωμεν ὅτι ἐν διαφοροῖς γλώσσαις καὶ εὐρωπαϊκαῖς καὶ ἀσιατικαῖς σημαίνεται ὁ ἀνθρώπος, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἄναξ ἢ ἄναξας, ὁ κραταῖος, ὁ κύριος, ὁ νομοθέτης, ὁ θεός. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὅτι καὶ διάφορα κύρια ὀνόματα ἔκλουσι τὸ γένος ἐξ αὐτῶν.

§ ια'. Ἐν τῇ σανσκριτ. γλώσσῃ καὶ ἐν πολλαῖς τῶν γοθογερμανικῶν καὶ γαλατοκελικῶν διαλέκτων διὰ τοῦ mar σημαίνεται ὁ ἀνθρώπος ὁ ἀνὴρ. Πρέπει ὅμως τοῦτο νὰ ὑπῆρχεν ἐν χρήσει κατὰ τὰς παναρχαιοτάτας ἐποχὰς ἐν τε τῇ Ἕλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὡς εἰκάζομαι ἐκ τῶν ἀκολουθῶν. Μάνης καὶ πληθυντ. μάνεις, ἐκαλοῦντο ἀνθρωπόμορφον τινὰ ἀνδριαντάριον ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ σχολαστικοῦ τοῦ Λουκιανοῦ (ἐν Λεξιφάνῃ § 3). Ταῦτα ἀνταποκρίνονται τῷ λατινικῷ Maniae, εἰδώλια τινὰ ἀνθρωπόμορφον ἐξ οὗ τὸ γαλλ. manequin, δηλαδὴ ἀνθρωπόμορφον συνώνυμον τῷ marionette ὅπερ ἀπὸ τοῦ maris ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀνθρώπος. Manes εἰσέτι λατιν. αἰσκιαὶ τῶν θανόντων, εἴτε ὡς παρ' Ὀμήρῳ αἰδώλια κκμόντων ὅπερ ἐμφαίνει ἀνθρω-

(1) A. Pictet ib. § 19.

(2) Καὶ τανῦν ἐν ταῖς σφηνισθεῖσιν ἐπιγραφαῖς ἀπαντῶμεν Ἀρεῖον τὸν βασιλέα Περσῶν ἀποκαλοῦντα ἑαυτὸν Πέρσον οἷον Πέρσον Ἄριον ἐξ Ἄριων οὕτως παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Χοηφορ. 415 ἄριος κόμμος ὁ περσικὸς κοπιετής.

πινὴν τινὰ μορφήν. Ὅπως δὲ προηγουμένως (§ γ') ἐλέγομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ χειρ ἐγένετο χείρηαις χρῆσις, καὶ ἐνταῦθα προσθέτομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου τούτου ἔχομεν τὸ χρηστὸς δημ. δὲ χρήσιμος ὡς συνώνυμον τῷ τίμιος, οὕτως παρατηροῦμεν ὅτι καὶ λατιν. manus οὐχὶ μόνον οὐσιαστικῶς ἐπὶ τῆς χειρὸς καὶ ἰσχύος ἀλλὰ καὶ ἐπιθετικῶς ὡς συνώνυμον τῷ bonus ὁ χρηστὸς ἦτοι καλὸς καγαθός. Λέγουσι κοινῶς ὅτι τὸ mancipium ὁ δούλος, ὁ αἰχμάλωτος ἀπὸ τοῦ caprio τὸ κρατῶ ἀλίσκω (ὅθεν τὰ capistrum λατιν. ὁ δεσμός δι' οὗ κρατοῦνται τὰ ζῶα, κημὸς, φιδὸς, cerri ἰταλ. αἰ πέδα, τὰ δεσμὰ ἐν γένει, captif γαλλ. ὁ αἰχμάλωτος) καὶ ἀπὸ τοῦ manus ἢ χειρ ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς ἰσχύος καὶ ἐξουσίας, κατὰ τὸ Ἕλληνας ὑποχείριος ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἴσως καὶ ἀπὸ τοῦ ληθαργούντος man manis ὁ ἀνὴρ ἀνδρὸς κατὰ τὸ Ἕλληνας ἀνδράποδον ὡς σημαῖνον ἀνδρα ἐν πέδασι κρατούμενον, αἰχμάλωτον.

ιβ'. Πόθεν προέρχεται ὅτι ἡ μήτηρ λέγεται μάνα, παρ' ἡμῖν δημοτικῶς; Αὕτη ἡ χρῆσις οὐ μόνον παρ' ἡμῖν ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὡς ὁρατὶ ἐν τῷ σωζομένῳ ὑποκοριστικῷ μανάριον ἀντὶ τοῦ μητρίδιον, καὶ ἐν τῷ διαφορομένῳ μητραγύρται καὶ μηναγύρται ἢ μαναγύρται ἐπὶ τῶν ἱερέων τῆς τῶν θεῶν μητρὸς Κυβέλης. Εἰσέτι παρὰ Ῥωμαίοις θεά τις Mana Geneta καὶ ὡς παρὰ Πλουτάρχῳ Μάνα Γένετα, λογιζομένη ὡς μήτηρ γενήτρια τῶν ἐφεστῶν θεῶν Ἀράων (1). Νομιζῶ οὖν ὅτι αὕτη ἡ λέξις εἶναι αὐτόχρημα τὸ θηλυκὸν τῶν ἀπολεσθέντων μάν μανός, λατ. man manis ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀνθρώπος, ὁ κύριος, ἐπομένως ὅτι τὸ μάνα σημαίνει τὴν κατ' ἐξοχὴν γυναῖκα, τὴν κυρίαν καὶ ὡς οἱ Ἰταλοὶ donna ἀντὶ τοῦ domina. Ἐκ τούτου ἐν τῇ δημώδη χρήσει λέγομεν περὶ τινος ἐπιτηδεῖου τολμητοῦ ὅτι εἶναι μάνας υἱὸς δηλαδὴ γυναικὸς ἰσχυρᾶς ἀνάλογον ἐκυτῆ γόνον τεκούσης. Ὅπως δὲ ἐν τῇ δημοτικῇ χρήσει ὁ πατὴρ σημαίνεται διὰ τοῦ κύριος οὕτως δὲν εἶναι ἀπίθωνον ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ μήτηρ νὰ ἐκλήθῃ μάνα ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ κυρία, ἐάν δὲ τοιοῦτόν τι δὲν φαίνεται ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ ἧς διεσώθησαν τὰ μνημεῖα, τίς οἶδε περὶ τῶν ἄλλων; Τοιαύτην τινὰ μετάληψιν καθορῶ καὶ μεταξὺ τῶν σημαντικῶν γλωσσῶν συγκριτικῶς ἐν αἷς τὸ hana ἐβραϊστὶ μὲν ἡ γυνή, ἀραβιστὶ δὲ ἡ μήτηρ. Ἀναλόγως βλέπω καὶ ἐν τῇ ἀγγλ. γλώσσῃ man ὁ ἀνὴρ wo-man ἢ γυνή, καὶ ἐβραϊστὶ isch ὁ ἀνὴρ, ischa ἢ γυνή. Παραπλησίως ἐν τῷ Ζενδαβέστα τὰ ὀνόματα τῶν πρωτοπλάστων Meschia καὶ Meschiané, ἅπερ κατὰ τὴν Πεντάτευχον Ἀδάμ, ἀνὴρ κύριος ὡς

(1) Varon de Ling. lat. § 8—Plin. Hist. Nat. 29 § 14—Macrob. Saturn. I § 7—Πλουτάρχ. Ζητήμ. Ρωμ. § 23.

εἶδομεν ἐν τῷ § 6'. καὶ Εὔα ὁ ἐστὶ ζῶη (Γένεσ. Γ. 20). «Αὕτη κληθίσεται γυνή ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη» λέγει ἡ παράφρασις τῶν Ἐβραίων. (B. 23), ἀλλὰ προσφύεστερον μετέφηγεν αὐτὸ ὁ Σύμμαχος πλάσας ἰδίαν λέξιν «Αὕτη κληθίσεται ἀνδρὶς (ἔβρ. ischa) ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς (isch) αὐτῆς ἐλήφθη». Συνεπῶς καὶ ὁ λατίνος μεταφραστὴς τοῦ σαμαριτικοῦ κειμένου ἔπλασε διὰ τὸ γυνὴ τὴν λέξιν *vira* ἵνα τηρήσῃ τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὸ *vir*. Ὁ δ' ἄγ. Ἰερώνυμος ἐν τῇ Βουλγάτᾳ ἠρέσθη εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπάρχοντος *virago* σημαίνοντος τὴν ἀντιάνειραν, καὶ ἐνόησε τὴν καθ' ἡμᾶς δημοτ. ἀνδρογυναίκα, ἀλλ' ὅπερ ὁ Βιργίλιος κάππου μετεχειρίσθη καὶ ἐπὶ τῆς γυναικὸς ἀπλῶς.

γ'. Ἐκ τούτων ἀπάντων ἔχομεν διάφορα κύρια ὀνόματα παρὰ Ῥωμαίους μὲν Manius Manilius Manlius παρ' Ἑβραίοις Μανωὲ Μανασσῆς Μάναιμος Μανίχης, παρ' Αἰγυπτίοις Μανᾶς Μανέθων, παρ' Ἀρμενίοις τανῦν Μανούκ, παρ' ἡμῖν Μανούσος κτλ. Παρὰ τοῖς πάλοι τῶν Φρυγῶν συνηθέστατον τὸ ὄνομα Μάνης· ἐντεῦθεν πάμπολλα ὀνόματα δούλων, Μάνης καὶ Μάνια παρ' Ἑλλήσις ὡς ἐκ Φρυγίας καταγομένων. Μάνης ὁ περίφημος ἐκ Φρυγίας αἰρεσιάρχης ἢ καὶ Μανίχης ἴσως, ὡς ὁράται ἐκ τοῦ παρκώγου τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ Μανιχαίων. Μάνης βασιλεὺς τῆς Μαιωνίας ὅστις ἐγέννησεν Ἄτυν τὸν πρόπατορα τῶν Λυδῶν καθ' Ἡρόδοτον καὶ περὶ οὗ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεὺς (1) λέγει· «Ἐκ Διὸς καὶ Γῆς γενέσθη Μάνην βασιλέα πρῶτον ἐν τῇ γῆ ταύτῃ (Λυδία τε καὶ Μαιωνία),» ὁ δὲ Πλούταρχος (2) «Φρυγῆς δὲ μέχρι τοῦ νῦν τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστά τῶν ἔργων *μανικά* καλοῦσι, διὰ τὸ Μάνην» τινὰ τῶν πάλοι βασιλέων ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ δυνατὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. Ἐάν ἐπὶ Πλούταρχου ὑπῆρχε γνώσις τις τῆς συγκριτικῆς ἐτυμολογίας εὐκόλως ἤθελε ἐννοηθῆ ἄνευ ἀναδρομῆς πρὸς τὸν Μάνην ὅτι τὸ μανικά σημαίνει ἀνδρικά. Ἡ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Ἀλικαρνασεῦς ἀναφερομένη παράδοσις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ἑβραϊκὴν ὅτι ὁ Ζεὺς ὁ Θεὸς χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς Γῆς ἔπλασε τὸν πρῶτον *μάνην* δηλαδὴ ἄνθρωπον. Ὁμοίως κατὰ τὸν Τάκιτον ὁ πρόπατωρ τῶν Γερμανῶν ἦν ὁ Manus ὁ ἐστὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν θεωρίαν ὁ Ἄνθρωπος, οὗτος δὲ προσθῆται ὁ αὐτὸς τοῦ Tuisco ὅπερ προφανῶς ἀντιστοιχεῖ τῷ Deutsch ὡς καλοῦσιν ἑαυτοὺς οἱ Γερμανοὶ (3) Μάνας ἢ Μηνᾶς ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τὴν ἐκλείψιν τῶν θεῶν ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ἢ τὴν τῶν

ἡμιθέων ὡς ὁ Μανέθων (1) Μανουὺς υἱὸς τοῦ Βράμμη καὶ νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, Μίνως υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ νομοθέτης τῶν Κρητῶν (2). Ἄπαντα ταῦτα φέρουσι σημασίαν πρωτοπλάστου ἀνθρώπου βασιλέως ἥρωος θεοῦ. Τὸ περίεργον ὅτι καὶ μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς παρὰ τοῖς ἐν Μοζαμβικῇ Κάφροισι Mana ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς (3) καὶ Mani-του αἱ θεόττες τῶν βορείων αὐτοχθόνων Ἀμερικανῶν.

ιδ'. Παραπλήσιον τῷ man ὁ ἄνθρωπος ἀπαντῶμεν ἐν ταῖς αὐταῖς γοθογερμανικαῖς γλώσσαις καὶ ἰδίως ἐν τῇ δανικῇ τὸ mand ὅπερ θεωροῦμεν ποικιλίαν ἐκείνου (4). Ἐκ τούτου οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δόκιμοι θέλουσιν ὅτι παράγεται τὸ ἕτερον τῶν Γερμανῶν ὄνομα Alle-mand ὅλ' οἱ ἄνθρωποι τὸ ἔθνος ὅλον. ὡς δ' ἀνωτέρω (γ' καὶ ιδ') ἐδεικνύομεν τὴν διττὴν χρῆσιν τοῦ manus ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ χειρὸς καθὼς ἰσχύος, οὕτως καὶ ἐνταῦθα παρατηρούμεν mand ὁ ἄνθρωπος καὶ hand γερμαναγγλ. ἢ χεῖρ (ὄρα κερ. Δ' χ ἢ h=μ). ὡς δ' ἐξηγῶμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ χεῖρ (χειρῆσις χρῆσις) ὁ χρηστὸς καὶ τοῦ manus ἢ χεῖρ τὸ manus ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὕτως εὐρίσκουμεν καὶ ἐν τῇ ἀγγλικῇ γλώσσῃ handsome ὁ καλὸς τῷ εἶδι ὁ εὐεῖδης, ὅπερ ὅμως παλαιότερον πρέπει νὰ ἔφερον ἀμφοτέρων ὡς ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἑλληνικῷ τὴν τοῦ καλὸς σημασίαν, τῷ τε εἶδει καὶ ἔθει τῷ τε μορφῇ καὶ γνώμῃ. Τοῦτο καθορᾶται καὶ ἀπὸ τοῦ handsome συνωνύμως ἔχοντος τοῖς delicacy delicateness, καὶ ἀπὸ τοῦ handsomely συνωνύμως ἔχοντος τῷ gallantly γαλλ. en gallant home. Ἰχνη τοῦ hand ἢ mand τούτου ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἀπαντῶμεν ἐν τῷ prae-hendo prendo τὸ πιάνω λαμβάνω καὶ ὀνοεῖ χεῖρῶ χεῖρῶ, καὶ ἐν τῷ hansa ἢ ἐγκεκολλημένη τοῖς ἀγγεῖσις ἢ ἐργαλείοις χεῖρ λαβίς κώπη δημ. χεῖρι, δι' ἣς πιάνομεν αὐτὰ, γαλλ. manche ἰτλ. manico ἀπὸ τοῦ manus, mancia δὲ ἢ bona mano, τὸ καθ' ἡμᾶς δημ. ἀπλοχέρισμα δηλ. φιλοδώρημα. Ἰσως αὐτόθεν καὶ τὰ mando commando κτλ. καθὼς ἐξουσιοδοτήσεως σημερινά. Ἐκ τούτου αἱ φράσεις ansam quaerere ἢ dare ζητεῖν ἢ διδαι λαβὴν ἀφορμὴν, γαλλ. chercher donner de prise. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως αἱ τοιαῦται λαβίδες τῶν ἀγγεῖων εἶναι ἐν εἶδει μνησκού καὶ ὡς εἶπειν ἡμικρικοιθεῖς, ἐκ τούτου ἐγένετο τὸ γαλλ. hanse (ἐν τῷ παρατηρητέον ὅτι διέμεινε τὸ h) ὁ ὀρμισκὸς ὁ λιμενισκὸς ὅπερ λεγόμενον καὶ crique ἐπικυροῖ τὰς εἰκασίας ἢ

(1) Ρωμ. Ἀρχαιοτ. Α. 27. Ἡρόδ. Ἰστ. Α. 94 — Διονύσιος.

(2) Περὶ Ἰσθμοῦ καὶ Οἰσείδος § 24.

(3) De Morib. German § 2. Ἄλλης γνώμης περὶ τοῦ Tuisco εἶναι ὁ Max Muller Nouv. Leçons t. II, p. 199. Περὶ τοῦ Deutsch, ἔρα ἐν τοῖς περαιτέρω ἐνθάδε.

(4) Παρ' Ἰωσήφῳ ἐν Ἰουδ. ἀρχαιοτ.

(2) Διὰ παραβολὴν μετὰ τὸν Μανουὺ καὶ Μίνως ἐρυνητέον ἐν τῷ τοῦ Kuhn Zeitschrift IV § 92.

(3) ὡς ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ Aboulfeda παρὰ τῷ Humboldt Tableau de la Nature.

(4) Περὶ τῶν s t d καὶ γ κ gh οὐχὶ καθὼς ὀργαστικῶν ἀλλ' ὡς παρεπομένων ἀντιχητικῶς τῶ ν ἐν τέλει λέξεως, ἐλάλησεν ἐν τῷ κερ. Η.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Πῶς! δὲν ἐξήλθατε; ... Ἄ! εἶμαι λοιπὸν εὐτυχής!

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πλὴν μ' ἐγράψατε ὅτι θὰ ἐλθῆτε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Σὰς τὸ ἔγραψα; ἀληθῶς; ... Ἄ! παράδοξον πρᾶγμα ... ἂ! ἂ! ἀστεῖον! ... Ἡ κυρία μήτηρ σας εἶναι καλὰ; ..

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πολὺ καλὰ! .. ὀλίγον κουρασμένη μόνον. .. Πρὸ μικροῦ ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν της. ... Καθῆσατε λοιπὸν.

ΠΡΙΓΓΗΨ, (καθήμενος.)

Εἰξεύρετε ποῖος ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἦλθον ἐδῶ;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ποῖος;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἔρχομαι νὰ σὰς ζητήσω συμβουλὴν. .. Σημειώσατε ὅτι ἐδείπνων χθὲς εἰς τὴν πρεσβείαν. .. ἐγένετο λόγος πολὺς περὶ μικρῶν κωμωδιῶν αἱ ὁποῖαι παίζονται ἐν συναναστροφῇ, περὶ παροιμιῶν, περὶ τῶν μικρῶν ἐκείνων ἐνὶ λόγῳ παιγνιδίων, τὰ ὁποῖα παίζονται μετὰ τὴν παραβλημάτων, καὶ περὶ τῆς δυσκολίας ἣτις ὑπάρχει νὰ εὕρη τις τοιαῦτα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπαίχθησαν συχνά, ἢ δὲν ἐπαίχθησαν εἰς πολλὰ μέρη, καὶ τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ παιχθῶσιν.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναί. .. Λοιπὸν;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λοιπὸν! .. ἤμην ὀλίγον εὐθυμὸς. ... προσεπάθησα πάση δυνάμει νὰ συνθέσω ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος ἐν τῶν τοιούτων παιγνιδίων. .. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἀπὸ τῆς χθὲς ἀδιακόπως αὐτὸ ὄνειρεύομαι.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καὶ τί εὕρετε;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Τίποτε. Ἀκόμη δὲν εὕρον τίποτε. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ εὕρω. Ἐσκέφθην νὰ συνομιλήσω περὶ αὐτοῦ μὲ σὰς. Ὅτι παίζομεν τοῦτο μετὰ σὺς μὰς, ἐάν θέλητε. Εἶναι εὐκολώτατον, καθὼς γνωρίζετε.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἄλλ' ἐγὼ δὲν γνωρίζω ἐάν ἦναι εὐκολώτατον.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Μάλιστα εὐκολώτατον. Οὐδὲν ἀπλούστερον τούτου. Θέλετε λοιπὸν νὰ δοκιμᾶσθε;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Θεὲ μου, τὸ θέλω. .. Ἀλλὰ σεῖς θὰ κρατήσητε τὸ κονδύλιον!

μῶν. Σχέσιν τινὰ πρὸς ταῦτα συνηρῶ ἐν τῷ Μένδης βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τὸν Ἄμασιν ὡς λέγει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης παρατηρῶν ὅτι ὑφέτερων καλεῖται Μάρις, ὅπερ κατὰ τὰ ἤδη ρηθέντα φέρει τὴν αὐτὴν σημασίαν τῇ τοῦ Μένδης, ἀνθρώπου ἰσχυροῦ ἥρωος ἡμιθέου ὡς εἶδομεν καὶ ἐπὶ τῶν Μηνᾶς Μίνως. Ὁ αὐτὸς Διόδωρος (Α' 64 καὶ 67) προσθέτει ὅτι ἐπὶ τούτου τοῦ Μένδου ἐγένετο ὁ λαβύρινθος ἐν Αἰγύπτῳ ὡς περὶ καὶ ἐπὶ Μίνως ὁ ἐν Κρήτῃ κατὰ μίμησιν ἐκείνου. Τὸ περσικὸν ὄνομα Μανδάνη διὰ τὴν μετὰ τῶν ἰνδοζενδικῶν καὶ γοθογερμανικῶν γλωσσῶν συγγένειαν θεωρῶ ὅτι ἀπὸ τοῦ mand, διστάζω ἐπὶ τοῦ *Mardariros*.

§ ιε. Ἐξ ἄλλης ρίζης καὶ κκατωγῆς ἔχομεν τὰ κατὰ διαφόρους γερμανικὰς διαλέκτους kun ὁ ἄνθρωπος (1) κατὰ δὲ ἄλλας κελτογαλατικὰς kono ἢ kino γοθ. kiono ἄρμεν. kin (2) ἢ γυνή ἢ ἀνδρὶς ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρομεν ἢ ἄνθρωπος. Ἀλλὰ καὶ ἐν διαφόροις τῶν αὐτῶν γοθογερμανικῶν γλωσσῶν ἀγγλ. king γερμ. könig νορμανδ. kuens ὁ βασιλεὺς ὁ μαχητῆς ὁ βαρώνος κτλ. Kuia δὲ ἢ Queen ἀγγλ. καὶ Königin γερμ. ἢ βασίλισσα. Ἄλλοι ἄλλως θέλουσι τὴν τούτων παραγωγὴν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐγὼ κατὰ τὸ ἐμὸν σύστημα καθορῶ προφανῶς τὸ ῥῆμα ἀγγλ. to can γερμ. zu können τὸ ἰσχύειν καὶ δύνασθαι καὶ κρατεῖν συνεπῶς τοῖς ἀνωτέρω ρηθείσιν. Συγγενῆ τούτων θεωροῦνται καὶ τὰ ἀσιατικὰ ken kan ἢ khan χάνης ὁ βασιλεὺς. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ παρὰ τοῖς Βυζαντινογράφοις Χάγκανος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ταρταρικῶν ἐθνῶν, ὁ παρ' αὐτοῖς Kan-kan ἦτοι βασιλεὺς βασιλέων παμβασίλεὺς πατι-σάχ.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΔΑΜΠΡΓΑΔΟΣ.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΣΚΗΝΑΙ ΠΑΡΙΣΙΝΑΙ.

ΚΙΡΚΗ.

ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ο ΠΡΙΓΓΗΨ * * * ἐτῶν 30.

Η ΚΟΜΗΣΣΑ * * χήρα, ἐτῶν 26.

Κοιτῶν τῆς Κομῆσεως.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Καλὴν ἡμέραν, κύριε.

(1) Dictionnaire de Linguistique (Collet, Migne) p. 743.

(2) Max Muller, ibid t. I, p. 323.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Βεβαίως.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἴδου χάρτης καὶ μελάνη, ... ἡ κυανὴ μελάνη εἶναι καλή;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἡ κυανὴ μελάνη δὴν βλέπται. (Κάθεται πλησίον μικροῦ τραπέζιου.) Ἐδῶ! καθήσατε λοιπὸν ἐδῶ ἀπέναντί μου, ὡς Μοῦσα, καὶ ἄς ἀρχίσωμεν ἄνευ περισσοτέρων περιποιήσεων· τί λέγετε;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πολὺ εὐχαρίστως... ἀλλ' εἶναι πολὺ δύσκολον, μὲ φαίνεται.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Τοῦναντίον μάλιστα, εἶναι εὐκολώτατον. Πάντοτε τὸ αὐτὸ πρᾶγμα... Δύο πρόσωπα τὰ ὁποῖα συνομιλοῦσι περὶ βροχῆς καὶ ὠραίου καιροῦ... κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον εὐφρῶς, ὅπως συμβαίνει... Λοιπὸν τώρα τὸ εὔρετε;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναί, ναί... Προχωρήσατε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἄς γράψωμεν λοιπὸν πρῶτον τὰ πρόσωπα... «Ὁ Κόμης, ἡ Κόμησσα...» ᾧ;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναί, βεβαιότατα... Μήπως εἶναι παροιμία;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ναί, εἶναι παροιμία.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ ποία παροιμία; Ἐπρεπε πρῶτον νὰ τὴν εὔρω.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

ὦ! Θεέ μου, διὰ τί; Εἶναι μάταιον... Μόνη θὰ φανερωθῇ κατὰ τὴν συνομιλίαν... θὰ προκύψῃ φυσικώτατα ἐκ τῆς συνομιλίας... Ὅθι ἦναι ὁ τελευταῖος χαρακτήρ.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἄς ἦναι. Προχωρήσατε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

«Ὁ Κόμης, ἡ Κόμησσα. Σκηνὴ πρώτη...» Λοιπὸν;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἐ!...

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Τί λέγετε;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ ὑπόθεσις;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Δὲν ὑπάρχει ὑπόθεσις!... Εἶναι παίγνιον, σὰς

λέγω!... μὴδὲν... αὐτοσχέδιόν τι ἀνύπαρκτον... προσφιλῆς διάλογος... οὐδὲν ἄλλο... Δὲν σὰς προτείνω νὰ προσποιηθῆτε τὴν *Μισάνθρωπον*, πολὺ καλὰ τὸ ἐννοεῖτε.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πάλιν σὰς λέγω ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζω περὶ τίνος θὰ λαλήσωμεν.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Περὶ οὐδενός... περὶ φλυαριῶν... Εἰζεύρετε πῶς γίνονται τὰ παίγνια ταῦτα!

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὅχι, πρίγγηψ μου, δὲν ἠξεύρω διόλου πῶς γίνονται... ἀλλὰ καὶ σεῖς, μοὶ φαίνεται, ἐπίσης τὸ ἀγνοεῖτε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λοιπὸν ἄς ἴδωμεν, ἀγαπητή μου κυρία, ἄς μὴ ὀργιζώμεθα. Λέγομεν· «Ὁ Κόμης καὶ ἡ Κόμησσα,» δὲν ἔχει οὕτως; Εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐξοχήν... καὶ ὁ Κόμης ἐνοχλεῖται, ὑποθέτω...

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναί, τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ νέον.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Δὲν λέγω ὅτι εἶναι νέον· ἀλλὰ τελευταῖον εἶναι μία ὑπόθεσις, ἀφοῦ ζητῆτε τοιαύτην. Λοιπὸν, ὁ Κόμης ἐνοχλεῖται, καὶ ἡ Κόμησσα... ἡ Κόμησσα...

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἐὰν ἠνοχλεῖτο καὶ αὐτή;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ τοῦτο ἄλλη ἰδέα, καὶ γίνεται μάλιστα ἀρκούντως πρωτοφανῆς μὲ τὴν συμπλήρωσιν ταύτην. Ἐνοχλοῦνται καὶ οἱ δύο... τώρα λοιπὸν παρατηρεῖτε, ἀγαπητή μου κυρία, προχωροῦμεν... Ἄς μεταβῶμεν εἰς τὸν διάλογον... Αὐτὸς εἶναι εὐκολώτατος... Ἄμα μεταβῶμεν εἰς τὸν διάλογον, τότε τὰ πάντα βαίνουνσι μόνον. — «Ὁ Κόμης...» — Ὁ Κόμης... Εἰσέρχεται, ἔ;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Περίφημα!

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ εἰσερχόμενος λέγει...

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τί λέγει;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Πῶς;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Σὰς τὸ ἐρωτῶ.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ναί... δύναται νὰ εἰπῇ, παραδείγματος χάριν· «Πάντοτε μεμονωμένη, ἀγαπητή κόμησσα;»

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Δὲν εὐρίσκω οὐδὲν ἀνύπαρκτον εἰς τοῦτο.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἴσα, ἴσα, τοῦτο εἶναι ἡ φράσις ἀνθρώπου ἐναχλημένου... «Πάντοτε μεμονωμένη, ἀγαπητή κόμησσα;»

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Λέξις θελκτικὴ. — Καὶ ἀποκρίνεται εἰς αὐτὴν ἡ πάντοτε μεμονωμένη Κόμησσα;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Περιμείνατε... ναί... ἴσως... δηλαδή ὅχι... τοῦτο δὲν ἀρμόζει.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἄντι νὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὸν διπλωματικὸν κλάδον, ἔπρεπε νὰ κακαγίνητε εἰς τὴν φιλολογίαν... μὲ τὴν εὐκολίαν τὴν ὁποῖαν ἔχετε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Εἶναι ἀληθές· ὅτι εἶμαι ἀρκούντως ζῶν... Καὶ ἔπειτα σκέπτομαι ἄλλο πρᾶγμα... Λοιπὸν, ἀπέρχομαι.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὅχι δά!

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Δὲν ἀπέρχομαι;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὅχι, σὰς λέγω!

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἄς ἦναι. (Ἐπανακάθεται.)

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἄς ἐπανεέλθωμεν. Ποῦ εὐρίσκόμεθα;... «Ὁ Κόμης, ἡ Κόμησσα...»

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι πρέπει νὰ μ' ἐκλάβετε ὡς τρομερὸν ζῶν.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μήπως ὁ Κόμης λέγει τοῦτο;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ὅχι, ἐγὼ τὸ λέγω.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ὅπως τοῦναντίον... Σὰς εὐρίσκω ὀλίγον ἰδιότροπον μόνον.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἰδιότροπον, εἴθετε πολὺ καλή... Ἀλλ' ὅχι, σὰς παρακαλῶ, πληροφορήθητε εἰς τὴν πρεσβείαν... θὰ σὰς εἴπωσιν ὅτι δὲν στεροῦμαι πνεύματος, καὶ ὅτι εἶχον μάλιστα ποτε καὶ τινα ἐνθουσιασμόν...

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἀλλὰ, πρίγγηψ μου, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ πληροφρηθῶ εἰς τὴν πρεσβείαν... ἀρκοῦσιν αἱ ἀναμνή-

σεις μου. Σὰς ἐγνώρισα πρό τινος καιροῦ λαμπρότατον, ὁπότεν μὲ ἐρωτεύεσθε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λαμπρὸν, ὅχι· πλὴν ἤμην ὡς ἄλλος τις.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ναί, ναί, λαμπρότατον... Εἴθετε νεανίσκος λαμπρὸς, περίφημος, τρομερός!... (Τρίβει ἀπαλῶς τὰς χεῖρας).

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λοιπὸν μὲ περιγελάτε... Δὲν ἤμην λαμπρὸς πλὴν εἶχον ζωηρότητα τινα... καὶ ἔκτοτε δὲν παρήλθον δύο ἔτη! — Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐφθανον εἰς Παρίσιους... καὶ τὸ κλίμα δὲν μὲ εἶχεν εἰσέτι ἐπηρέαση.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πιστεύετε ὅτι εἶναι τὸ κλίμα;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ πῶς ὅχι! Πάντοτε πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τις λόγος... Δὲν εἶναι ἡ ηλικία... δὲν εἶμαι τριάκοντα ἐτῶν... Ἐκτὸς τούτου, πιστεύω ὅτι μέλλω νὰ ἐγκαταλείψω τὴν Γαλλίαν, καὶ αὐτὴν τὴν διπλωματίαν... Ἡ μήτηρ μου μὲ μετακαλεῖ εἰς Βιέννην... ἔλαβον ἐπιστολὴν τῆς σήμερον τὸ πρωῒ... ἤθελον μάλιστα νὰ σὰς τὴν ἐπιδείξω... (Ἀναζητεῖ ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ἐνδύματός του, καὶ ἀνασύρει ἐπιστολὴν, κατὰ τὸ ἦμιν τετυλιγμένην ἐντὸς μελανοῦ τριχάπτου).

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τί εἶναι τὸ τρίχαπτον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἐκ τοῦ θυλακίου σας;

ΠΡΙΓΓΗΨ, (τεταραγμένος).

Τρίχαπτον;... Ποῦ βλέπετε τρίχαπτον;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Τοῦτο ἐδῶ. — Πλὴν εἰπέ μοι, πρίγγηψ μου, αὐτὸ εἶναι κάλυμμα ἐδικόν μου;

ΠΡΙΓΓΗΨ (τεταραγμένος).

Ἐδικόν σας κάλυμμα... αὐτό;... Εἴθετε βεβαία;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Βεβαιότατα!... καὶ μάλιστα τὸ λαμβάνω, ἐὰν τὸ ἐπιτρέπετε... Εἶναι τρίχαπτον μεγάλης ἀξίας, μὴν ἀμφιβάλλετε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Σὰς παρακαλῶ νὰ πιστεύσητε, κυρία μου, ὅτι δὲν ἀπέδιδον εἰς τοῦτο ἀξίαν τινα. Ἀλλὰ πῶς εὔρεθη ἐν τῷ θυλακίῳ μου;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Εὐκολωτάτη ἡ ἐξήγησις. Ὅθι τὸ ἀφῆκα εἰς τὴν πρεσβείαν κατὰ τινα ἐπίσκεψιν. Ὅθι σὰς ἐπεφόρτισαν νὰ μοὶ τὸ κομίσθητε, καὶ μὲ τὴν συνήθη σας ἀλλοφροσύνην, θὰ ἐλησμονήσατε τὴν παραγγελίαν.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Έχετε δίκαιον, τοῦτο θὰ ἴναι. Σὰς ζῆτῶ μυριάκις συγγνώμην. Έχετε δίκαιον! Παρατηρεῖτε τίποτε πλέον δὲν ἐνθυμούμαι. Ὅλαι μου αἱ δυνάμεις. . . καὶ ἡ μνήμη μου αὐτή! . . . ἐξησθένησαν. Έφθασε πλέον ὁ καιρὸς καθ' ὃν πρέπει ν' ἀναπνεύσω τὸν ἀέρα τῆς γενεθλίου γῆς. Βλέπετε τί μοὶ λέγει ἡ μήτηρ μου;

ΚΟΜΗΣΣΑ (ἐπεξερχομένη τὴν ἐπιστολήν).

Ἡ μήτηρ σας ἔχει ὕψος ἀξιωματικοῦ γυναικός.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ναί, πολὺ ἀνταγαπώμεθα. Μὲ συνιστᾷ νὰ μὴ καταγίνωμαι πολὺ, ἡ καλὴ μήτηρ! Μὲ νομίζει πάντοτε ἀκαταδάμαστον.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἰπῆρξατε λοιπὸν τοιοῦτος, πρίγγηψ μου;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ναί, βέβαια, ὀλίγον τι, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ σὰς συναντήσω. . . Τώρα λοιπὸν τί μὲ συμβουλεύετε;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ν' ἀναχωρήσετε, ἀφοῦ ἡ μήτηρ σας θέλει νὰ σὰς ἐπανίδη.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ ἐγὼ τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἔχω, καὶ, διὰ νὰ σὰς εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἤλθα ἀπόψε ἐπίτηδες διὰ νὰ σὰς ἀποχαιρετίσω.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πῶς! διὰ νὰ μ' ἀποχαιρετίσητε; . . . Καὶ ἡ παροιμία; Πρὸς τί λοιπὸν ἡ ἀστείότης αὐτῆ;

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἡ παροιμία! Ἰδοὺ, κυρία μου, θέλω ἡ τελευταία ἐντύπωσις τὴν ὁποῖαν θὰ σὰς ἀφήσω νὰ ἴναι εὐχάριστος. Θὰ γελάσητε βεβαίως. Ἰδοὺ ἡ ἱστορία τῆς παροιμίας. Θὰ ἐνθυμῆσθε πολὺ καλὰ τί συνεφωνήσαμεν ἀμφοτέρω πρὸ δύο ἐτῶν, ἀφοῦ ἐπὶ ματαίῳ σὰς προσήνεγκον τὴν καρδίαν μου καὶ τὸ ὄνομά μου. Συνεφωνήσαμεν ὅτι, ἐὰν ἤθελον νὰ σὰς βλέπω ὡς φίλος, ὠφείλον ν' ἀπέχω ἀυστηρότατα παντὸς ὑπαινεγμοῦ περὶ ἔρωτος ὀριστικῶς ἀπολακτισθέντος. Καὶ περὶ τούτου σὰς ἔδωκα τὸν λόγον μου, καὶ πιστεύω ὅτι τὸν ἐτήρησα ἀκριβέστατα.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μάλιστα, ἀκριβέστατα.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λοιπὸν τώρα θὰ τὸν ἀθετήσω. Συγχωρήσατέ μοι σὰς παρακαλῶ διότι ἀναχωρῶ. Ἡ ἐχεμυθία μου καὶ ἡ περισκεψία μου σὰς ἐκμαν βεβαιότατα νὰ πιστεύσητε ὅτι εἶχε θεραπευθῆ τὸ πάθημα.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Βεβαιότατα.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ναί! Καὶ ὅμως ἐπληκνήθητε. Σὰς ἀγαπῶ πάντοτε. Σὰς ἀγαπῶ ὡς μανιώδης, ὡς παιδίον, ὡς ἄγγελος, ὡς ἄγριος, ὅπως θέλετε. Ἀποφασίσας ν' ἀναχωρήσω, ἠθέλησα πρότερον νὰ ἐπιχειρήσω τελευταίαν ἀπόπειραν, ἀπόπειραν τῆς ἀπελπισίας. Ἡ ἰδέα τῆς παροιμίας ταύτης μοὶ ἐπῆλθεν, καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς ἀπεφάσισα νὰ σὰς ἐκδηλώσω τὰ αἰσθηματά μου μὲ τόσον πάθος, μὲ τόση συγκίνησιν, μὲ τόσην εὐφράδειαν καὶ πνεῦμα, ὥστε βεβαίως ἠθέλατε μαλαχθῆ, θυμαθῆ καὶ ὑποκύψῃ. Παρατηρήσατε βεβαίως πῶς ἐπέτυχον!— Δὲν εἶναι τῶ ὄντι κωμικόν;— Τώρα, κυρία μου, σὰς ἀποχαιρετῶ.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Ἰγιαίνετε, πρίγγηψ.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Μίαν μόνον ἀκόμη λέξιν. Κάμετέ μοι σὰς παρακαλῶ τὴν χάριν νὰ μοὶ εἰπῆτε διὰ τί ἠρνήθητε νὰ μὲ ὑπανδρευθῆτε. Ἡ πρότασίς μου ἦτο καὶ ἐντιμότης καὶ εὐπρόσδεκτος. Διὰ τί τὴν ἀπελακτίσατε μετὰ τσαύτης περιφρονησεως; Μήπως ἐξ ἰδιοτροπίας, μήπως ἐξ ἀντιπαθείας, ἢ μήπως ἔχετε σπουδαῖόν τινα λόγον;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Εἶχον λόγον σπουδαῖον.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Ἀγαπούσατε ἄλλον;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Οὐδένα.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Λοιπὸν ἡ καρδία σας ἦτον ἐλευθερά ὡς καὶ ἡ χεὶρ σας. Δὲν εὐτυχήσατε ἀρκούντως, ὡς ἡ ἰδία μοὶ ὠμολογήσατε τοῦτο, μὲ τὸν σύζυγόν σας. . . ἂν καὶ ἦτο λαμπρὸς, ὡς βεβαιούται.

ΚΟΜΗΣΣΑ (σοβαρά).

Ἦτο λαμπρὸς, λαμπρότατος, περίφημος, καὶ ἀκαταδάμαστος ὡς καὶ σεις. . . ἄλλοτε.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ ὅμως δὲν ὑπῆρξατε εὐτυχῆς, καὶ ἐπομένως δὲν δύνασθε νὰ καυχήθητε ὅτι ἐλάβετε δείγματα πίστεως κατὰ τὸ παρελθόν. Ἐγὼ ἐν τούτοις εἶχον καλὸν ὄνομα, περιουσίαν, κοινωνικὴν θέσιν. Τότε δὲν ἤμην ἀσθενῆς καὶ καταβεβλημένος ὡς τώρα. Ἦμην ὑποφερτός.

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Πολὺ ὠραῖος, μάλιστα.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Εἶχον φήμην φλυαροῦ ἀρκετὰ εὐφροῦς. Σὰς ἐρωτεύομην, ἐὰν ἐνθυμῶμαι, μὲ. . . πνεῦμα

ΚΟΜΗΣΣΑ.

Μὲ πολὺ, πολὺ πνεῦμα.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Καὶ ὅμως μὲ ἠρνήθητε! . . . Διὰ τί;

ΚΟΜΗΣΣΑ.

ΠΡΙΓΓΗΨ.

Διόλου.

ΚΟΜΗΣΣΑ (λαμβάνει τὴν χεῖρά του, καὶ τὸν παρατηρεῖ γλυκίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς).

Διότι ἀγαπῶ τὰ ζῶα, φίλε μου!

(*Ἐκ τῶν τοῦ Octave Feuillet.*)

Μεταφρασθεῖσα ὑπὸ ΔΙΚ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΑΣ.— Ἱστορικὸν δοκίμιον περὶ τῶν πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ ἐπαναστάσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους (1453—1821), ὑπὸ Κ. Ν. ΣΑΘΑ. Ἀθήναι 1869.

Ὁ κ. Σάθας ἐξακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, τὴν ἱστορικὴν δολαχὴν ἔρευναν τοῦ διανοητικοῦ, πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς δουλείας. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου μέρους διέδοτο, ὡς γνωστὸν, πρὸ τριῶν ἐτῶν διὰ τῆς *Νεοελληνικῆς φιλολογίας* ὡς εἰδήσεις ἐδυνήθη νὰ συλλέξῃ περὶ δὲ τοῦ δευτέρου διαλαμβάνει τὸ σήμερον ἀναγγελλόμενον πῶνθημα, οὗ τινος ὅμως τὸ περιεχόμενον θέλει συμπληρωθῆ ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ, ἐν ᾧ θέλομεν θαυμάσει τὰ κατορθώματα τῶν ἀρματωλῶν. Δύο δὲ ἕτεροι τόμοι, ἐκδοθησόμενοι καὶ αὐτοὶ μετ' οὗ πολὺ, θέλουσιν ἀποτελέσει τὸ ὅλον τοῦ σχεδίου.

Τὸ ἀνὰ χεῖρας δοκίμιον ἀπαριθμεῖ, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται, τὰς ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀποπειράς, τὰς γενομένας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι τοῦ 1821 ἔτους, εἴτε τῆ προτροπῆ ζῆνων, εἴτε ἰδίᾳ ὁρμῆ, εἴτε ἐκ περιστάσεως. Περιορίζεται δὲ εἰς τὴν ἐξεκρίβωσιν τῶν γεγονότων, τοῦ χρόνου καὶ τῶν προσώπων, ἀναθέτον εἰς ἄλλους ἢ καὶ εἰς μεταγενεστέρους μελέτας αὐτοῦ τούτου τοῦ συγγραφῆως τὴν κριτικὴν τῶν περισυναχθέντων ἐπεξεργασίαν. Ἀλλὰ καὶ ἀπλῆ ἢ περισυναγωγὴ καὶ συναρμοστικὴ τῶν σωζομένων μαρτυριῶν εἶναι ἔργον σπουδαιότατον, διὰ τε τὴν σπάνιν καὶ τὴν διασπορὰν αὐτῶν. Ὁ ἀναλαμβάνων νὰ διαφωτίσῃ τὴν ἱστορίαν

τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατὰ τὰς τέσσαρας τελευταίας ἑκατονταετηρίδας πρέπει νὰ θεωρακισθῆ δι' ἀδαμάστου καρτερίας, διότι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ ἀνασκαλεύῃ βιβλιοθήκας καὶ νὰ ἀνεύσῃ πολλὰ συγγράμματα, ἀλλόγλωσσα μάλιστα, περὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων πραγματευόμενα, ἐπ' ἐλπίδι μὴ τι ἀνακαλύψῃ ὄνομα, χρονολογίαν ἢ ἔργον ἀναγκόμενον εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, παρεμπεσὸν δὲ κατὰ τινα σκιερὰν γωνίαν ἐξ ἀλλοφροσύνης ἢ παρεκβάσεως.

Καὶ ἐκάστη τοιαύτη ἀνακάλυψις εἶναι θρίαμβος, διότι καὶ ἡ ἐλαχίστη βεβαιότης, ὅτι ἀκρίβητος καὶ ἀπαραμειώτως φλογερὸν ὑπῆρξε τὸ πῦρ τῆς ἐλευθερίας, τὸ κατατῆξαν τὰ στήθη τῶν δεδουλωμένων καθ' ὅλην τὴν μακρὰν τῆς δουλείας περίσπον. Οἱ πόθοι, αἱ ἐνέργειαι, τὰ τολμηρὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Βησσαρίωνος καὶ τοῦ Κασσιώτου κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα, ὑπῆρξαν οἱ αὐτοὶ τοῦ Ἐπάρχου καὶ τῶν Μελισσηνῶν κατὰ τὴν ΙΓ', τοῦ Μηνιάτου καὶ τοῦ Σπανοῦ κατὰ τὴν ΙΖ', τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Κατσόνη κατὰ τὴν ΙΗ', τοῦ Κοραῆ καὶ τοῦ Βλαχάβα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΘ'. Ὁ χεῖμαρρος κατεκυλίετο πολυῖα καὶ ἀκατάσχετος ἀπὸ τέλους Μαΐου 1453 μέχρι τέλους Μαρτίου 1821.

Πόσους ἥρωας, πόσους ἀγῶνας, πόσους μάρτυρας μανθάνομεν κατὰ πρῶτον ἐκ τῆς συγγραφῆς τοῦ Κ. Σάθα! Οἱ κληρικοὶ ἀείποτε πρωταγωνιστοῦσι, ταυτίζοντες τὴν πατρίδα μετὰ τῆς θρησκείας, ἀείποτε σραγιαζόνται ὑπὲρ αὐτῆς! Ὁ πατριάρχης Ἰωαννίκιος ὁ Β', ὁ Σαλώνων Φιλότητος, ὁ Θεβῶν Ἰερόθεος, ὁ Ἀκρίσης Μακκάριος, ὁ Εὐβοίας Ἀμβρόσιος, ὁ Λακεδαιμόνος Ἀνανίας, ὁ μοναχὸς Δημήτριος, ὁ παπᾶ Εὐθύμιος Βλαχάβας, ὁλόκληρος χορεία ἱερομαρτύρων διὰ τῆς μιᾶς εὐλογούντων τὸν λαὸν καὶ διὰ τῆς ἄλλης ἀνασπώντων τὸ ζῆφος!

Μεταξὺ τῶν μεγαλοφρονοστέρων καὶ γενναιοτέρων Ἑλλήνων τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, διακρίνεται ὁ Λάμπρος Κατσόνης καὶ Παπᾶ Εὐθύμιος ὁ Βλαχάβας.

Ὁ Κατσόνης, διοικῶν μικρὸν στολίσκον τὸν ὁποῖον κατήρτισεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ πλοίων ἐχθρικών, ἐξηκολούθησε πέντε σχεδὸν ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1788 μέχρι τοῦ 1792, καταναυμαχῶν στόλους καὶ θριαμβεύων. Πολὺ ἦτο τὸ θάρρος ὃ εἶχον ἐμπνεύσει αἱ ἀνδραγαθίαι αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἡμετέρους, καὶ μέγιστος ὁ τρόμος ὃν εἶχε διασπαίρει μεταξὺ τῶν ἐναντίων. Ἠτοιμάζετο δὲ τὸ 1793 καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἑλλησποντον νὰ εἰσβῆ, ὅτε συνωμολογήθη ἐν Ἰασιῶ ἡ μεταξὺ Ρωσίας καὶ Τουρκίας εἰρήνη. Ἐμπλεως ὀργῆς ὅτι οὐδεμίαν μνείαν ἐγένετο ἐν τῇ συνθήκῃ τῆς τσαούτα παθούσας Ἑλλάδος, παρήκουσεν ἀγκυρακτῶν εἰς τὸ δοθὲν αὐτῷ πρόσταγμα νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα, καὶ ὑπερηφάνως εἶπεν· «ἂν ἡ

αυτοκράτειρα συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην τῆς, ὁ Κα-
τσόνης δὲν συνωμολόγησεν ἀκόμη τὴν ἰδικήν του »
(1). Καὶ ἐξηκολούθησεν ἐγείρων τρόπαια ὁ μεγάλθυ-
μος Ἕλληνας, ἕως οὗ ἠναγκάσθη νὰ υποκύψῃ εἰς τὸ πῦρ
δύο γαλλικῶν φρεγατῶν, αἵτινες ὑπεσῆριζαν τὸ τοῦ
ἑλληνικοῦ στόλου.

Τοῦ Παπᾶ Εὐθυμίου αἱ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν
ἠρωϊκαὶ πράξεις δὲν διήρκεσαν πολλὸν χρόνον, διότι
προδοθεὶς συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἀλήπασα τῶν Ἰωαν-
νίνων. Ὁ θάνατος αὐτοῦ ὑπῆρξε μαρτυρικὸς ὁ στρα-
τιώτης ὅμως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πατρίδος ὑπέστη
αὐτὸν ἀτρόμητος.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα συντελοῦντα εἰς
συμπλήρωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀναπετροῦ-
σιν ἐνταυτῷ καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα ὁδηγοῦσιν ὅ-
μως τὸν ἀναγνώστην καὶ εἰς συμπέρασμα ὀλιθερόν,
ὑπερ ἀξιολόγως συγκεφαλαιοὶ ἢ ἐξῆς τοῦ Ναπολέον-
τος προσταγῆ πρὸς τὸν στρατηγὸν τὸν σταλέντα τὸ
1797 εἰς κατοχὴν τῆς Ἑπτανήσου. «Ἐὰν οἱ κάτοι-
κοι, ἔγραψε, τῶν μερῶν τούτων τείνωσι πρὸς ἀνεξ-
αρτησίαν *κολλάευσον* τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, καὶ
μὴ λείψῃς εἰς τὰς προκηρύξεις σου νὰ ὀμιλῇς περὶ
Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης» (2). Οὕτω πῶς
ἐπολιτεύθησαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα πάντες οἱ θελή-
σαντες νὰ κατορθώσωσι δι' αὐτῆς ἴδια τέλη. Ἀλλὰ
καίριος νὰ γίνωσι τὰ παθήματα μαθήματα, καίριος
νὰ πεισθῇ ἢ εὐπιστος Ἕλλάς ὅτι εἰς ἑαυτὴν μόνην
πρέπει νὰ ἔχῃ τοῦ λοιποῦ πίστιν.

Etudes sur les Tchlingianés ou Bohémiens de l'empire otto-
man, par M. Ant. G. Paspali. — Ἦτοι: «Μελέται περὶ τῶν
ἐν Τουρκίᾳ Ἀτσιγγάνων ὑπὸ τοῦ Κ. Α. Γ. Πασπάτη, ἐν Κων-
σταντινουπόλει 1869.

Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀναγγέλλομεν σήμερον εἰ
καὶ καίτοι: ἔτι ὑπὸ τὰ πιστήρια, διότι τὰ σπέρματα
αὐτοῦ κατατεθέντα τὸ πρῶτον ἐν τῇ *Πανδώρα*,
ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ξένους οὐ μόνον νὰ ἐρμη-
νεύσωσιν εὐμενεῖς κρίσεις περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ
μεταφράσωσιν ἀγγλιστὶ τὰ ἐκδοθέντα (3).

Αἱ εὐμενεῖς αὐταὶ κρίσεις ἐνεθάρρουν τὸν Κ. Πα-
σπάτην νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ εἰς βαθυτέρας ἐρεῦνας ἐπὶ
δέκκ καὶ ἐπέκεινα ἔτη, καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ μάλιστα

(1) Τουρκοκρατ. Ἑλλάς σελ. 533. Τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησιν
τοῦ Κατσόνη ἀνέγραψεν ὁ Γάλλος Saint-Sauveur ἐν τῷ συγ-
γρᾶμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ Voyage historique. Περὶ
Κατσόνη ἀνάγνωθι καὶ Πανδώρας τόμ. Ε', σελ. 375—378 καὶ
τόμ. 1Β', σελ. 309.

(2) Αὐτ. σελ. 606, ἀναγνωστέα δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἐπομένῃ σελ.
607.

(3) Ὁρσ Πανδ. τόμ. Η', σελ. 217, 241, 283, 309 καὶ τόμ.
1Β', σελ. 301.

αὐτὰς εἰς τρόπον ὥστε νὰ συγκροτήσῃ νέον οὕτως
εἰπεῖν σύγγραμμα περιέχον πολλὴν πλείονα λέξεις,
ἀλλὰ καὶ πολλὴν πλείονα εἰδήσεις. Διὸ διήρκεσεν αὐτὸ
εἰς μέρη τέσσαρα· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κατεχώ-
ρισε κατάλογον τῶν περὶ Ἀτσιγγάνων νεωτέρων εὐ-
ρωπαϊκῶν συγγραμμάτων, πρὸς δὲ καὶ πληροφορίας
τινάς περὶ τοῦ βίου αὐτῶν καὶ τῶν ἐθίμων· τὸ δὲ
δεύτερον περιέχει τὴν γραμματικὴν τῆς γλώσσης
αὐτῶν, τὸ τρίτον λεξικὸν ἀτσιγγανογαλλικὸν καὶ τὸ
τέταρτον μύθους, ὀνόματα καὶ ἄλλα.

Οὕτω πῶς καταρτισθὲν τὸ πόνημα ἐγένετο πλη-
ρέστερον πάντων τῶν κατὰ τὴν Δύσιν περὶ Ἀτσιγ-
γάνων ἐκδοθέντων, ἅμα δὲ καὶ ἀκριέστερον, διότι
ὁ Κ. Πασπάτης ἐνόμισεν ἀναγκαῖον, ὅπως σπουδάζῃ
εὐσυνειδητότερον τὰ τῶν Ἀτσιγγάνων, νὰ συμπαρα-
τριβῇ μετὰ πολλῶν ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ δαπανήσῃ οὐκ
ὀλίγα. Ἐγραψε δὲ γαλλιστὶ ὅπως χρησιμεύσῃ καὶ
εἰς τοὺς ξένους, οἵτινες πλέον ἡμῶν καταγίνονται
εἰς ἐθνολογικὰ ζητήματα, καὶ καθόσον οἱ ἐκ τῶν ἡ-
μετέρων μέλλοντες νὰ ἀναγνώσωσιν αὐτὸ δὲν θὰ ἀ-
γνοῦσι βεβαίως τὴν γαλλικὴν.

Τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ἀνάλυσιν θέλομεν σπεύ-
σαι νὰ δημοσιεύσωμεν ἅμα ὡς ἐκτυπωθῇ ἐντελῶς.
Ἐπικαλούμεθα δὲ ἀπὸ τῆς σήμερον τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ
συνδρομὴν τῶν ὁμογενῶν, διότι ἢ ἐκ τῶν λόγων τοῦ
Κ. Πασπάτη τιμὴ δὲν θέλει περιέλθῃ εἰς μόνον τὸν
συγγραφέα ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀνήκει (4).

ΓΝΩΜΗ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Καθ' ἐκάστην ἀκούομεν γνώμας ξένων περὶ Ἑλ-
λάδος· ἀς ἀκούσωμεν καὶ τὴν ἐξῆς, περιεχομένην ἐν
τῷ τελευταίῳ συγγράμματι τοῦ Κ. Ἐρν. Ρενὰν τῷ
ἐπιγραφόμενῳ *Ὁ Απόστολος Παῦλος*. α.
Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ χώρα αὕτη Μακεδονία εἰ καὶ ἀπὸ
τοῦ Φιλίππου μόνον περιελήφθη εἰς τὸ μακεδονικὸν
βασιλείον. Πράγματι ὅμως ἀνήκεν εἰς τὴν Θράκην,
πάσαι μὲν ὑπὸ ἀποίκων Ἑλλήνων κατοικηθεῖσα,
μετὰ ταῦτα δὲ συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς ἰσχυρᾶς
μοναρχίας, ἧς ἡ ἐστία ὑπῆρξεν ἐν Πέλλῃ, καὶ ἐπὶ
τέλους ἀποτελέσασα μέρος τῆς μεγάλης βωματικῆς
ἐνότητος. Αἱ μετὰ Αἴμου καὶ τῆς Μεσογείου αὐταὶ
χωραὶ ἐτήρουν ὑπὲρ πάσαν ἄλλην καθαρὰν τὴν φυ-
λετικὴν καταγωγὴν. Καὶ μὲν ἐπῆλθον καὶ νέοι ἑ-
ποικοὶ, πάντες ὅμως ἦσαν ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς ἰν-
δευρωπαϊκῆς οἰκογενείας. Καὶ ἂν ἐξαιρέσωμεν μι-
κράν τινα φοινικικὴν ἐπιρροὴν ἐκ Θάσου καὶ Σαμο-

(4) Τὸ ἀνωτέρω πόνημα θέλει σύγκριται ἐκ τεσσαράκοντα
καὶ ἐπέκεινα τυπογραφικῶν φύλλων, τιμᾶται δὲ ἀντὶ φρ. 25.

Θράκης, οὐδὲν σχεδὸν ἀλλόφυλον εἰσέδυσεν εἰς τὴν
χωρὰν. Ἡ Θράκη, τὸ πλεῖστον Κελτικὴ, ἐμμένεισα
πιστὴ εἰς τὸν ἄρουρον βίον, ἐτήρει τὴν πρώτην λα-
τρίαν ὑπὸ τύπον, βάρβαρον μὲν καθ' Ἕλληνας καὶ
Ῥωμαίους, ἀρχαῖον ὅμως πράγματι. Ἡ δὲ Μακε-
δονία ἦτο ἴσως ἢ ἐντιμότερα, ἢ σπουδαιότερα,
ἢ ὑγιεινότερα χώρα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Τὸ κατ' ἀρ-
χὰς συνεκρότου αὐτὴν κῶμαι ὁμόσπονδοι καὶ οὐχὶ
ἀνεξάρτητοι πόλεις· τοῦτο δὲ τὸ σύστημα διαφυλάτ-
τον κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν ἠθικότητα τοῦ ἀν-
θρώπου, θησαυρίζει πλείονα δυνάμεις διὰ τὸ μέλλον.
Τὸν μὲν νοῦν ἔχοντες ἔμπροσθεν, μεγαλόφρονα δὲ τὴν
καρδίαν καὶ ἀποστρεφόμενοι τὴν ἀγυρτίαν καὶ τὴν
πολλάκις ἄγονον ταραχὴν τῶν μικρῶν δημοκρα-
τιῶν, οἱ Μακεδόνες συνεκρότου κοινωνίαν ἀνάλογον
κατὰ τύπους πρὸς τὴν τοῦ μεσαιῶνος, θεμελιουμέ-
νην ἐπὶ τῆς πίστεως (loyalisme), ἐπὶ τῆς πεποιθή-
σεως εἰς τὴν νομιμότητα καὶ τὴν διαδοχὴν καὶ ἐπὶ
πνεύματος συντηρητικῷ, ἐξ ἴσου ἀπέχοντος ἀπὸ τε
τοῦ ἐπονεϊδίου δεσποτισμοῦ τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ τοῦ
δημοκρατικοῦ πυρετοῦ ὅστις, ἀναφλέγων τὸ αἷμα
τοῦ λαοῦ, καταναλίσκει ταχέως τοὺς παρ' αὐτοῦ
κατεχομένους. Οἱ Μακεδόνες λοιπὸν, ἀπληλαγμένοι
τῶν αἰτίων τῆς κοινωνικῆς διαφθορᾶς, τῆς παρακο-
λουθούσης σχεδὸν πάντοτε τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ
καὶ ἐλευθεροῦ ἐνταυτῷ τῶν σιδηρῶν δεσμῶν οὐς ἐφεῦ-
ρεν ἢ Σπάρτη ὅπως προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν ἐπα-
ναστάσεων, ὁμοιάζον ὑπὲρ πάντα ἄλλον λαὸν τῆς
ἀρχαιότητος τοὺς Ῥωμαίους. Ἀνακαλοῦσι δὲ εἰς τὴν
μνήμην καὶ τοὺς βαρόνους τῆς Γερμανίας, γενναίους,
μεθύτους, τραχεῖς, ὑπερηφάνους καὶ πιστοὺς. Ἄν ὀ-
λίγον μόνον χρόνον κατώρθωσαν νὰ τηρήσωσιν ὅ,τι
οἱ Ῥωμαῖοι ἐθεμελίωσαν διαρκέστερον, τοῦλάχιστον
τῆς Μακεδονίας ἄνευ στάσεων καὶ ταραχῶν, καὶ δι-
οίκησιν ἔχον ἀγαθὴν, ὑπῆρξε τὸ μόνον σπουδαῖον
ἔθνος πρὸς ὃ ἐπολέμησαν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν Ἀνα-
τολίαν. Τοσοῦτῳ δὲ ἰσχυρὸν ἦτο παρ' αὐτοῖς τὸ
πνεῦμα τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς νομιμότητος, ὥστε
καὶ μετὰ τὰς ἡττάς αὐτῶν ἐξηγέρθησαν ἐνθουσιώ-
δεις ὑπὲρ τῶν ἀπατεῶνων, τῶν ἀξιούντων νὰ συν-
δέσωσι τὸν κρίκον τῆς ἀρχαίας δυναστείας.

Ἐπὶ Ῥωμαίων, ἢ Μακεδονία ἔμεινεν ἀξιοπρεπὴς
καὶ ἀμιγῆς. Ἐχορήγησε τῷ Βρούτῳ λεγεῶνας δύο
ἀξιολόγους, καὶ οὐδέποτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔτρε-
ξαν ὡς οἱ Σύροι, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ἀσιαῖται εἰς
Ῥώμην ἵνα πλουτήσωσιν ἐκ τῶν καρπῶν τῶν πονη-
ρῶν αὐτῶν πράξεων. Εἶδὲ καὶ συνέβρευσεν μετὰ
ταῦτα εἰς Μακεδονίαν καὶ ἄλλα φυλαὶ, ὅμως ἔτι
καὶ σήμερον φυλάττει τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. Καὶ
ἐνῷ ἢ Ἑλλάς λιπρὰ, πτωχὴ, ἰδιόρρυθμος κατὰ πάν-
τα, μόνον ἀγαθὸν ἔχει τὴν δόξαν καὶ τὸ κάλλος, ἢ

Μακεδονία ἐμπεριλαμβάνει τὰ κύρια στοιχεῖα τοῦ
εὐρωπαϊκοῦ βίου, οἶον δάση, εὐφορίαν, ποταμοὺς,
λίμνας καὶ ἄλλας πηγὰς ἐγγυρῶν πλοῦτου. Καὶ ἢ
μὲν Ἑλλάς, γῆ θαυματῶν ὡς ἡ Ἰουδαία καὶ τὸ Σινᾶ,
ἀνθήσασα ἅπαξ, δὲν ἔχει πλέον τὴν ἰκανότητα ν'
ἀνθήσῃ καὶ δεύτερον· δημιουργήσασα ἐξαιρετὸν τι καὶ
μοναδικόν, δὲν δύναται νὰ ἀνανεώσῃ αὐτὸ· φαίνε-
ται δὲ ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς ἐπιφαίνεται εἰς τινα χώραν,
ξηραίνει αὐτὴν διὰ παντός. Γῆ κλεπτῶν καὶ τεχνι-
τῶν ἢ Ἑλλάς δὲν ἔχει νὰ παραστήσῃ ἴδιον πρόσω-
πον καθ' ἑν χρόνον ὁ κόσμος διανύει τὰς ἐδοὺς τοῦ
πλοῦτου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς καταναλώσεως·
μόνον προῖον προάγει τὴν εὐφύιαν. Ἄπορῃ τις περι-
ηγούμενος αὐτὴν πῶς ἰσχυρὰ φυλὴ ἐδυνήθη νὰ ζήσῃ
ἐπὶ σωρῶν ξηρῶν ὄρεων, μετὰ τῶν ὀρειῶν ὡς
θαῦμα ἀπαντᾷ ἐνίοτε κοιλάδα ἔχουσαν τινα ὑγρασί-
αν, ἢ μικρὸν τι πεδίων· ἢ μετὰ τῶν πλοῦτου καὶ τῆς
τέχνης ἀντίθεσις γίνεται ὡς οὐδέποτε καταφανής.
Ἡ δὲ Μακεδονία ἀπ' ἐναντίας, γενήσεται ποτε ὁμοία
πρὸς τὴν Ἑλβετίαν ἢ τὴν πρὸς μεσημβρίαν Γερμα-
νίαν. Τὰ χωρία αὐτῆς εἰσὶ σωροὶ γιγαντείων δέν-
δρων, κέκμηται δὲ πᾶν ἐπιτήδειον νὰ ἀναπτύξῃ ἐν
αὐτῇ εἰς ἄκρον τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν,
ἦτοι ἀπεράντους πεδιάδας, πλούσια ὄρη, χλοερὸς
ἀγρούς, ἀχανεῖς θέας, πάντα ταῦτα διαφέροντα τῶν
ὠραίων μικρῶν δαιδάλων τῆς ἑλληνίδος χώρας. Ἀλλὰ
καὶ οἱ χωρικοὶ τῆς Μακεδονίας σκυθρωποὶ καὶ σο-
βαροὶ, δὲν ἔχουσι τὴν κούφότητα καὶ τὸν κόμπον
τῶν χωρικῶν τῆς Ἑλλάδος. Αἱ γυναῖκες, ὠραῖαι καὶ
σώφρονες, ἐργάζονται ὡς καὶ οἱ ἄνδρες εἰς τοὺς ἀ-
γρούς. Ἡ τῶν Μακεδόνων φυλὴ ὁμοιάζει τὴν τῶν
διαμαρτυρομένων χωρικῶν, εἶναι δὲ ἀγαθὴ, βωμα-
λέα, φιλόπονος, φιλόπατρις καὶ ἔχει μέλλον.

» Τὴν θρησκείαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὴν
τῶν καθ' ἡμᾶς χαρακτηρίζει ἑλλειψίς ἀπειροῦ, ἀο-
ρίστου, συμπαθείας, γυναικείας ἀβρότητος· ἢ φυλὴ
τῶν ἀληθῶν Ἑλλήνων δὲν ἔχει τὸ βάθος τοῦ θρη-
σκευτικοῦ αἰσθήματος τῶν Γερμανῶν καὶ Κελτῶν·
ἢ εὐτέβεια τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλλήνου συνίσταται εἰς
ἐξωτερικὰ σημεῖα καὶ τελετάς. Οἱ ναοὶ τῶν ὀρθοδό-
ξων, κομψότατοι ἐνίοτε, δὲν ἐμπνέουσι τὸν τρόμον
ὅν τινα αἰσθανόμεθα ἐντὸς γοθτικῆς ἐκκλησίας.
Οὔτε δάκρυα, οὔτε προσευχὰς, οὔτε κατάνυξιν ἐσω-
τερικὴν βλέπει τις εἰς τὸν ἀνατολικὸν χριστιανόν.
Αἱ κηδεῖαι εἰσὶ σχεδὸν φαιδραὶ· τελοῦνται δὲ συνή-
θως τὸ ἐσπέρας, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἔταν αἱ
σικαὶ μῆκύνονται, μετὰ ψαλμοφιδῶν καὶ ἀπειρῶν
στιλπνῶν χρωμάτων. Ἡ ἐνθεομνήης σοβαρότης τῶν
Λατίνων δὲν ἀρέσκει εἰς τὰς ζωγράφους καὶ γαληνίους
αὐτὰς φυλάς. Ὁ ἀσθενὴς δὲν καταβάλλεται, ἀλλ'
ἤρέμα ἀτενίζει τὸν θάνατον ἐρχόμενον· πάντα γε-
λῶσι περὶ αὐτόν. Ταῦτα ἐξηγοῦσι τὴν θεῖαν ἰλαρό-

III

Φθάνουν ἄς τὸν τάφο· μὴ στιγμὴ! τί γρήγορα! στα-
 Ἡ μὲν ἀκόμη νὰ ἰδῆ [θῆτε
 Τὸ ἀκριβὸς τῆς τὸ παιδί
 Δὲν σὰς τὸ λέγει, ἡ ματιὰ τὸ λέγει λυπηθῆτε.

Μία φικιριά... δύο φικιριάς· εἶν' ἡ φωνὴ τοῦ Ἄδου.
 Βραχνὰ καὶ κρύα τραγουδεῖ
 Τὸ χῶρος πέρνει τὸ παιδί·
 Κ' ἡ μάννα μένει ἔρημη ἄς τοῦ κόσμου τὸ σκοτάδι.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ὁ Κ. Μ. Βρετὸς ἐξέδωτο πρὸ μικροῦ καὶ τοῦ 1870
 ἔτους τὸ ἡμερολόγιον, ὑπερακοντίσας τὰ προηγηθέντα
 διὰ τὸ περιεργὸν καὶ ποικίλον τῆς ὕλης· περιέχει δὲ
 πολλὰ ἀνέκδοτα, ἀναγόμενα ἰδίως εἰς τὴν ἡμετέραν
 ἱστορίαν. Ἐξ αὐτοῦ ἐραυζόμεθα ἐκ τοῦ προχείρου τὰ
 ἑξῆς·

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ. Εἰς τοὺς Γάλλους
 ὀφείλεται τὸ σχέδιον τῆς διὰ περιοδικῶν συγγραμ-
 μάτων διαδόσεως φιλολογικῶν γνώσεων, καὶ ἐν γέ-
 νει τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων γενομέ-
 νων. Πρώτιστον τῶν τοιούτων συγγραμμάτων ὑ-
 πῆρξεν ἡ πασίγνωστος *ἡμερίς τῶν σοφῶν* (*jour-
 nal des savants*), ἣς ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἐδημοσιεύθη
 τὴν 5 Ἰανουαρίου 1665 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ
 Denis de Sallo, ἐκκλησιαστικοῦ παρέδρου ἐν τῇ
 Βουλῇ τῶν Παρισίων. Καί τοι τὸ σχέδιον τοῦτο ἐ-
 πεδοκιμάσθη παρὰ πάντων, ἠρέθισεν ὁμῶς τὴν ἀ-
 γανάκτησιν συγγραφέων τινῶν διὰ τὰς αὐστηρὰς ἐ-
 πικρίσεις τῶν συγγραμμάτων, καὶ ἐντεῦθεν παραι-
 τηθέντος τοῦ de Sallo, ἀνέλαθε τὴν διεύθυνσιν τοῦ
 περιοδικοῦ ὁ Gallois μέχρι τοῦ ἔτους 1674, ὅτε
 παρεχώρησεν αὐτὴν εἰς τὸν Laroque κλ. Μετὰ τὴν
 ἐμφάνισιν τοῦ γαλλικοῦ τούτου περιοδικοῦ, ἐπῆλ-
 θον καὶ ἄλλα ἐν τε Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐν ἔτει
 1682 ὁ γερμανὸς καθηγητὴς ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ τῆς
 Λειψίας Ὁθων Μάγνης συνέστησε τὸ περίφημον πε-
 ριοδικὸν *Acta eruditorum Lipsiensium*, οὗ τὴν δι-
 εύθυνσιν, ἀποθανόντος ἐκείνου, ἀνέλαθεν ὁ υἱὸς αὐ-
 τοῦ Βουρχάρδος, οὗ πάλιν ὁ υἱὸς Φριδερίκος διεδέ-
 ξατο ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ τὸν ἴδιον πατέρα κλ. Μετ'
 ὀλίγον ἀνεφάνησαν δύο ὅμοια ἰταλικά συγγράμμα-
 τα, τὸ μὲν ἐν Βενετίᾳ, τὸ δὲ ἐν Παδοῦᾳ. Συγγρά-
 νως δὲ δύο σοφοὶ ἄνδρες ὁ Bayle καὶ ὁ Le Cherc, ἀ-
 ποκαταστάσαντες ἐν ταῖς Κάτω χώραις, ὁ μὲν ἐν Ροτ-
 τερνδάμῃ, ὁ δὲ ἐν Ἀμστερνδάμῃ ἐξεπλάγησαν ἰδόν-
 τες ὅτι ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἣτις ἦν τότε τὸ περιφημότε-
 ρον τῶν γραμμάτων κέντρον, καὶ οὕτως εἰπεῖν, ἡ
 μεγάλη τῶν γραμμάτων ἀγορὰ, ἐν ἣ πλεῖστοι συνήρ-

χοντο εὐπαίδευτοι ἄνδρες καὶ μεγίστη ἐπεκράτει
 ἐλευθεροτυπία, πλῆθος δὲ βιβλιοπωλείων καὶ ἀπει-
 ρία βιβλιοθηκῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπῆρχον
 ἐν αὐτῇ, ἐξεπλάγησαν, λέγω, ὅτι ἐν τοιαύτῃ χώρᾳ
 τσαῦτα ἐχούση πλεονεκτήματα, οὐδεὶς τῶν λογίων
 ἐσκέφατο περὶ ἐκδόσεως φιλολογικοῦ περιοδικοῦ
 συγγράμματος. Ὄθεν ἀμφοτέρωθεν ἀναβολῆς ἤρ-
 ξαντο τῆς ἐκδόσεως τοιούτου περιοδικοῦ, ὃ διετέ-
 λεσαν συγγράφοντες μέχρι τοῦ ἔτους 1727, ὑπὸ τὴν
 ἐπιγραφὴν *Nouvelles de la république des lettres*.
 Ὁ Bayle, ἀσχολούμενος τότε περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ
 βιογραφικοῦ λεξικοῦ, διέκοψε τὴν εἰς τὸ περιοδικὸν
 συνεργασίαν αὐτοῦ· καὶ, ἀποθανόντος τοῦ Le Clerc
 ἀνέλαθε τὴν σύνταξιν τοῦ περιοδικοῦ ὁ Henri de
 Beauval ὑπὸ νέαν ἐπιγραφὴν *Ouvrages des Savants*.

Ταῦτά εἰσι τὰ πρώτιστα πάντων δημοσιευθέντα
 φιλολογικὰ περιοδικὰ συγγράμματα, ὧν ὁ ἀριθμὸς
 ἐπυξήθη ἔπειτα ἐπ' ἀπειρον κατὰ πᾶσαν τὴν Εὐ-
 ρώπην, καὶ ὧν τὸ παράδειγμα παρήγαγεν ὅμοια
 κατὰ πάντας τοὺς κλάδους τῆς μαθήσεως.

ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ. Ὁ περίφημος μαθηματικὸς Κίρ-
 χερος ὑπερβαλόντως ἠγάπα τὴν πρὸς τὰ ἱερογλυ-
 φικὰ γράμματα σπουδὴν, καὶ πάντοτε κατώρθου
 νὰ ἐξαγάγῃ ἐννοιάν τινα ἐκ τοιούτων γραμμάτων,
 εἰ μὴ ἀκριβῆ, τοῦλάχιστον πιθανήν. Νέοι δὲ τινες
 μαθηταὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ εὕρωσι διασκεδάσεως ἀ-
 φορμὴν, ἐχάραξαν κατὰ φαντασίαν ἱερογλυφικὰ δῆ-
 θεν γράμματα καὶ σχήματα ἐπὶ τινος λίθου καὶ κα-
 τέχνησαν αὐτὰ ἐν τῇ γῆ, ὅπου ἐγένωσκον ὅτι ἐμελ-
 λον κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ν' ἀνασκάψωσιν ἐργά-
 ται. Γενομένης τῆς ἀνασκαφῆς εὐρέθη ὁ λίθος καὶ
 εὐθὺς μετηνέχθη πρὸς τὸν Κίρχερον ὡς πρᾶγμα πε-
 ριέργον. Ἐκεῖνος δὲ ἐνθουσιῶν ὑπὸ χαρᾶς διὰ τὴν ἀ-
 νακάλυψιν, ἤρξατο εὐθὺς τῆς μελέτης τῶν γραμμά-
 των· καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἐβράδυνε νὰ ἐρμη-
 νεύσῃ τὰ ἀνερμήνευτα ἱερογλυφικὰ τῶν εὐτραπέλων
 μαθητῶν, οἵτινες ἔλαθον εὐλογον ἀφορμὴν γέλωτος
 τὴν εὐπιστίαν καὶ ματαιοπονίαν τοῦ καθηγητοῦ.

ΕΠΙΣΤΗΘΙΟΣ ΦΙΛΟΣ. Οὐδεὶς ποτε συγγραφεὺς
 ἠγάπησε τὰ φιλολογικὰ αὐτοῦ ἔργα οὕτω περιπα-
 θῶς, ὅσον ὁ Γερμανὸς Κέστερος τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενο-
 μένην ἐκδοσιν τοῦ λεξικοῦ τοῦ Σουίδου, δι' ἣν ἐδαπά-
 νησε τέσσαρα ὅλα ἔτη ἀδιαλείπτως ἐργαζόμενος. Αὐ-
 τὸς κατέστησε γνωστὴν τὴν ἀμετρον πρὸς τὸ ἔργον
 τοῦτο ἀγάπην αὐτοῦ, διηγούμενος ὅτι νύκτα τινὰ ἐξ-
 υπνισθεὶς ἐντρομος ὑπὸ βροντῆς, οὐδὲν ἄλλο ἐσκέφατο
 ἢ τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ σπουδαστηρίου αὐτοῦ κα-
 τακείμενον χειρόγραφον τοῦ λεξικοῦ. Ἀναπηδήσας
 δὲ ἐκ τῆς κλίνης ἐσπευσεν εἰς τὸ σπουδαστήριον, καὶ
 λαβὼν τὸ χειρόγραφον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κλίνην, ὅ-
 που ἐκοιμήθη φέρων ἐν ἀγκάλαις τὸν ἐπιστήθιον αὐ-
 τοῦ φίλον.